

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Rudolphi Goclenii Exercitationes et disputationes ethicae & politicae

Goclenius, Rudolph

Marpurgi Cattorum, 1601

XCVI. Rectene secerit laurentius, quod urbis praefecto, imperatoris nomine petenti ecclesiae thesaurus ad usus publicos se opposuit, & vitam potius amittere voluit, quam imperata facere?

[urn:nbn:de:bsz:31-109121](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-109121)

rem. Vestre nunc partes sunt, ut hæc sobrio iudicio (quod sapientia animæ est sapientibus) metaraini, & quanti habenda sint, æstimetis.

XCVI.

Ἐκτένε fecerit λειτεργός Laurentius, quod in urbe profecto, Imperatoris nomine petenti ecclesia thesauro ad usus publicos se opposuit, & vitam potius amittere voluit, quam imperata facere?

Affirmatur formula declamationis.

Ex Orationibus Melanchthonianis.

Exordii propositio. Optarim equidem, lectissimi studiosi, has dicendi partes magis idoneo in cœtu nostro esse commendatas. *ἡμολογία*. Perturbant enim me ex hoc loco augusto dicendi exigua facultas & infantia mea vestraque expectatio, qua dignum nihil efficere atque edere possum. *Ἀντίθεσις* seu adversativa: Sed rursus erigit me in signis vestris iudicando candor, & excusat me vobis huius Academiæ consuetudo & præceptorum auctoritas, quam sine flagitio detrectare non potui. *Conclusio exordii*, continens propositionem, sed generalius. Quare de verè generoso & cælo animo Divi Laurentii pauca verba faciam. *ἡ ἐπίκλησις*. Quam meam balbutiem, ut pro humanitate & æquanimitate vestra non ineleganter feratis, reverenter à vobis etiam atque etiam peto. *Narratio quæ ἀποκρινὴ* questionis & dissertationis. Fuit Laurentius sub Xisto, episcopo Romanus.

manus

manæ ecclesiæ, præcipuus ex collegio diaconorum, ad quos pertinebat olim ex Apostolorum instituto eleemosynarum & reddituum, quibus ministri ecclesiarum & pauperes alebantur, custodia, cura & distributio. Hic episcopum tuum dictum ad supplicium comitās, ab eodem mandata accepit, ut interea, dum ipse quoque martyrii coronam consequatur, (quod post paucos dies futurum ei prædicit) thesauros ecclesiæ sibi concreditos diligenter custodiat. Hoc dictum cum satellites exceptum detulissent ad Imperatorem, ad præfectum urbis accessit Laurentius, iussus est Decio indigenti pecuniis ad militiã pro communi defensione Imperii thesauros ecclesiæ tradere. Id initio recusat Laurentius, negans posse se id facere sine violatione turpissima fidei, quam ecclesiæ dederit. Sed instante & extrema minitante præfecto, tandem quasi territus comminationibus illius cederet, tridui spatium dari sibi petit, donec thesauros illos non uno in loco reconditos conquirat, & ex latebris erutos in unum locum comportet. Hac promissione in optimam prædæ spem Tyrannus erigitur. Laurentius vero, hoc tempore impetrato, quid facit? Toto illo triduo occupatus est cõquirendis & convocandis omnibus, quotquot in illa urbe doctrinam de filio Dei agnoverant, mendicis,

Ff cæcis,

cæcis, claudis, mutilis, leprosis, morbis & ætate confectis, quibus ipse singulis dominicis diebus alimenta ex arario ecclesiæ distribuere consueverat. Eos ante templi fores ordine collocatos, ad constitutum tempus præfecto urbis, ingentes argenti facti & auri signati cumulos avidè expectanti, ostendit, addens: Hos esse illos ecclesiæ suæ thesauros, hæc *ἐπιφάνεια*, quorum cura tanto sibi studio ab episcopo Xisto ante mortem commendata esset, ne quid inde fineret perire, cum Deus illis ceu preciosissimis vas, imò ceu stellis aliquando cœlestem suam aulam esset exornaturus. Præfectus ergo intentus in hos, cum non solum spe sua se frustratum, sed insuper etiam contumeliosè derisum putaret, continuo ad supplicium rapi Laurentium jubet. Hic Laurentius contra & vulu alacri & verbis plurimalis testatur, nullum se supplicii genus reformidare aut defugere: sed ad sufferenda quævis paratum esse, modò ne fidem Ecclesiæ datam violare, & professionem Evangelii, propter quam Episcopum suum & alios pios interfici vidisset, abjicere cogeret. Hæc profitentem præfectus craticulæ, cui substratæ erant ardentes prænx, imponi mandat, non solum ut lento igne magis excruciatu avari tyranni crudelem animum tam horribili ustulatione exsaturaret, sed etiam

specta-

spectatricem multitudinem atrocitate & diu-
 rnitate supplicii à confessione Evangelii
 & societate Ecclesiæ deterreret. Ibi non eju-
 latus edere, non queritari, non convitari,
 non mala in precari tormentibus Laurentius:
 sed læta gratiarum actione & invocatione
 filii Dei celebrare Deum: Tandem conver-
 sus facie ad præfectum, intrepido animo, &
 infracta voce: latus unum jam satis, ut opi-
 nor, assatum est: appone igitur de illo quod
 vis, & comede: & reliquum latus inversum
 assa similiter. Atq; in hac constantia confes-
 sionis & alacritate atque æquabilitate animi
 perseverans, & subinde preces pro incolu-
 mitate & salute Ecclesiæ repetens, tandem in-
 craticula expiravit. *Conclusio narrationis, cui
 annexa est propositio orationis magis specialis.* Hæc
 historica narratio est de S. Laurentio admo-
 dum stupenda: Ex qua quæritur: Habuêrunt
 Laurentius satis gravem causam denegandæ
 Decio pecuniæ. Fueruntne factum Laurentii
 factum fortitudinis, an pertinaciæ & contu-
 maciæ, vel temeritatis. Non videtur, inquis,
 rectè fecisse Laurentius, quòd præfecto Im-
 peratoris nomine & mandatu petenti the-
 sauros Ecclesiæ ad usus publicos contuma-
 citer se opposuit, cum potuerit pecuniæ a-
 missionem & suam vitam redimere, & crude-
 litatem tyranni placare, ob hanc exacerba-
 tionem

tionem grassaturi atrocius in Ecclesiam, atque
 ita toti credentium cœtui tranquillitatē hoc
 obsequio comparare. Sed ego de exemplo
 Laurentii bene existimans, & reverenter ju-
 dicans, non tantum piè rectèq; eum fecisse,
 sed confessionem etiam eo ipso edidisse sta-
 tuo illustrem, quod maluit vitam profunde-
 re, quam postulanti præfecto pecuniam alle-
 nam prodere. *Confirmatio.* Primum enim cer-
 tissimum est, tyrannum non tantum quæsi-
 visse publicam pecuniam, cujus custodierat
 Laurentius, sed stabilitonem Idololatriæ, &

Ab effectu
 contrarii /
 probato à
 sine tyranni.

oppressionem Ecclesiæ, & everisionem totius
 ministerii, erepta ea pecunia, qua alebantur
 docentes, & cæteri egentes in illa Ecclesia. Si
 igitur Laurentius prodidisset Ecclesiæ the-
 sauros, efficacem causam præbisset delendi
 ministerium Evangelii, & conficiendi cul-
 tus idolorum, pulsus aut fame necatis piis Do-
 ctoribus & ministris Evangelii. Adde, quod
 violatæ, quam dederat, fidei scelere se polluis-
 set. Omnes autem Ecclesiæ cives gloriam Dei,
 propagationem & confessionem veri cultus,
 & sanctitatem fidei in infinitum anteferre de-
 bent omnibus hujus mundi voluptatibus &
 commodis. Præterea excellens hilaritas &
 lætitia Laurentii in media flamma ostendit
 eum rectè fecisse, quod tyranno impio non
 cessat. Insultat in ipsis flammis tyranno, & jam
 jam

Ab adjun-
 ctis & effe-
 ctis Lau-
 rentii.

jam exhalaturus animum robor fidei & ani-
 mi ostendit: Quale Spiritus sanctus semper
 aliquibus subm. n. strar, ut spretis omnibus
 periculis & commodis ad defensionem glo-
 riæ divinæ, conservationem Ecclesiæ, confes-
 sionem patefactæ veritatis, afflatu & impetu
 divino tanquam fulmine ferantur. Talis mo-
 tus etiam cum fuerit in animo Laurentii, non
 dicendus est fuisse *ἄρα σίδειλο*, nec pertinacia,
 sed animi celsitudo & constantia citribuen-
 da est herolica, qua Spiritus sanctus de confes-
 sione & fide ejus testificari voluit. *Refutatio.*
 Sed cum aliquibus factum martyris Laurentii
 vel injustæ pertinaciæ, vel præcipitis audaci-
 æ speciem habere videatur, expendamus
 nunc ea quæ contra nos afferunt. 1. Ajunt: *Object.*
 Latroni erepturo vitam, nisi pecunia detur,
 potius hæc danda est, quam vita amittenda.
 Vita enim longè nobilior ac præstantior pec-
 uniis. Et: duobus malis propositis rectius est
 minus eligere. Petebat autem tyrannus non
 vitam Laurentii, sed pecuniam. Ergo Lauren-
 tius debuit pecuniam dare potius quam ty-
 ranno corpus crudelibus modis lacerandum
 objicere. Sed hic distinguendum est. *A latro. Solut.*
 ne quidem vita redimi potest privata pecu-
 nia: Sed publica & deposita non est transfe-
 renda. Et privatæ incolumitati religio sanctè
 data fidei est anteferenda. Illa verò pecunia

Ff ;

Lau-

Laurentii non fuit, sed publicè ei ab Ecclesia commendata. Idemq; sanctissimè promissit, se nunquam passurum, ut aliò, quàm quò destinata est, converteretur. Justissimè igitur fecit, quòd mortem perferre maluit, quàm tyranno cedere, & fidem Ecclesiæ datam violare propter propriæ vitæ dulcedinem. 2. Objicitur hoc: Christus, Matth. 22. jubet Judæos didrachmon, quòd templi erat, solvere Romanis, & simul ostendere confessionem in defensione verorum cultuum & aliarum rerum quæ Deo deberentur. Jam si rectius erat Judæos didrachmon solvere, nec ostendere potuerunt Judæi confessionem in defensione sacræ pecuniæ: Debuit igitur & Laurentius potius pecuniam tradere, quàm vitæ periculum subire, nec in re tali confessionem prætere dere potuit. Hic respondendum est: Dissimilitudinem esse exemplorum. Multò enim aliter Romanus Cæsar, de quo responsum Christi loquitur, quàm Decius Ecclesiæ pecuniam petebat. Romani permittebant genti Judaicæ ἀυτονομίαν seu libertatem in cultibus: Decius idèd Ecclesiæ pecuniam ereptam cupiebat, ut in univèrsum ministerium Evangelii deleret. Fuit igitur in illa Laurentii recusatione etiam casus confessionis. 3. Opponitur istud admodum speciosè & plausible: Fuisse crudelitatem tyranni quoquomodo placan-

Object.

Solutio.

Object.

placandam, non irritandam, ne unius perti-
 uacia totius agminis credentium tranquilli-
 tas perturbaretur. Laurentium verò denega-
 ta pecunia exacerbasse animum tyranni, ut
 crudeliùs in universam grassaretur ecclesiam:
 Fecisse ergo injustè, & nimis temeraria auda-
 cia, cum sibi tam Ecclesie malum & pericu-
 lum tantum accivisse. Hic respondendum ve-
 nit: In Ecclesia non audiendam hanc vocem:

Solut.

ut quoquo modo etiam cum contumelia glo-
 riæ & nominis divini tranquillitas Ecclesie
 publica conservetur: Dicendam & propagan-
 dam veritatem ac gloriam Dei ab omnibus &
 singulis hominibus, etiamsi fractus illabatur
 orbis: Cumq; atrocissima fuerit scivida De-
 cii adversus Ecclesiam, debuisse Laurentium
 & alios pios quoquo modo ostendere, se cul-
 tus idolotum, quos stabilire & confirmare sup-
 plicis conabatur, serio & ex animo detestari.

4. Alii utuntur dicto Christi: Auferenti pal-
 lium concede & tunicam. Debent igitur (hoc
 enim inde putant confici) administri Eccle-
 siæ pecuniam potius quam vitam relinquere,
 præsertim cum sint talibus donis ornati, ut
 Ecclesie cum fructu servire possint. At Lau-
 rentius conservationem pecuniæ vitæ suæ
 prætulit. Fecit igitur injustè & contra Christi
 præceptum. Addunt: Ad Imperatores & prin-
 cipes omnes Ecclesiarum opes pertinere.

Ff 4 Et

*
Solut.

In Decret.

Et illud Augustini: Tolle jura Imperatorum, & nemo dicere audebit: hæc villa mea est. Decium igitur pecunia istam sibi vindicare potuisse. Hic respondendum: Christum, cum Matth. 5. dicit: Ei qui vult tecum contendere, ut accipiat tunicam tuam, relinque & pallium tuum. Item: Ne obfistito improbo: rationem seu injuriæ relationem ac vindictam privatam prohibere: decere non pensandam injuriam injuria: non permittere, ut quoquo modo vim vi repellamus, non tamen prohibere, quin ab injusta violentia deflectamus: alioquin id esset impiorum malitiam acere. De dicto Augustini respondendum: Id ita accipiendum, ut Imperator sit defensor Domini, depellens prædonem, ut sit minister sanctionis & ordinis divini in protectione & executione. Ordo autem divinus est: Labores manuum tuarum manducabis, &c. Fontes tui deriventur foras: Sed tu Dominus eorum maneto. Non furtum facies. Fuit igitur tyrannus Decius, nõ Dominus bonorum Ecclesiæ, nec rapere ex his ei licuit quantum libuit. Defensio tantum ei divinitus commendata erat, ut prædones arceret aut puniret, si qui involare in bona non sua conarentur. Sic & non aliter omnia sunt Imperatoris: id est, Imperator est custos tuorum & publicorum bonorum, quo ad defensionem, juxta legem (quæ est principalis